Nr. 23 1938 m. spalių 7 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

MYLIU AŠ TĖVYNĘ

Ar šypsosi saulė,
Ar dangus aptemęs,
Myliu aš tėvynę, —
Tą brangią žemelę.

Ir tamsiąją naktį,
Miglotąjį rytą
Man žemė tėvynės,
Brangesnė už kitą.

Ir kaip nėmylėti
Man savo tėvynės,
Kad ji yra mano
Brangioji gimtinė.

V. Navackas.

MANO VARGAI

(Mokinio pasakojimas).

Man nesiseka mokytis. Bet ir tas mokytojas. Vis prikaišioja: „Kodėl nesimokai, Adomėli? Nuo visų atsilikai". Ir mokyklos draugai juokiasi iš manęs. Ar gi tai smagu?

Iš tikrųjų, reikėtų mokintis. Bet kad ta aritmetika—nepadarau uždavinių, vis neišeina. Ir istorijos mokslas—tikra bėda. Taip vieną kartą ir tariau mamai:

— Neisiu į mokyklą. Mokytojas barasi, draugai tyčiojasi... Tuščia jų...

— O kur rykštė? — atsiliepė mama. — Aš tau! Pabandyk tiktai neiti... Mokinkis, tai ir mokytojas nesibars ir draugai nesityčios.

Pasipriešinti negalėjau. Turėjau eiti į mokyklą. Bet štai ką sugalvojau: „Kam man eiti į pačią mokyklą. Aš galiu pro ją praeiti, arba jos neprieiti". Ir nutariau neprieiti. Taip aš išėjau iš namų, knygas paslėpiau bulvėse ir nubėgau pas piemenis. Su jais prabuvau iki pavakario. Grįžtu namo, einu į bulves knygų pasiimti. Bet knygų nebėra. Parėjau namo be knygų. O čia mama kieme mane pasitinka, laikydama rankose mano krepšelį su knygomis.

— O kodėl, Adomėli, tavo krepšelį su knygomis tąso Margis? — paklausė mama.

— Tai matai, mamyte, Kuosų Mikas kaltas, — ėmiau meluoti.— Jis pagriebė iš manęs knygas ir atidavė Margiui.

Mama nieko daugiau nesakė, tiktai, įėjusi į trobą, įpylė man pieno ir davė duonos, o pati kažkur išėjo. Aš pradėjau valgyti. Bet valgis nėjo — kąsniai gomuryje kliuvo. Vos pavalgiau, įėjo į trobą mama ir sako:

— Kur tavo akys? Kaip tau negėda taip meluoti ir mane apgaudinėti? Buvau pas Kuosas ir sužinojau, kad tu šiandien mokykloje visai nebuvai.

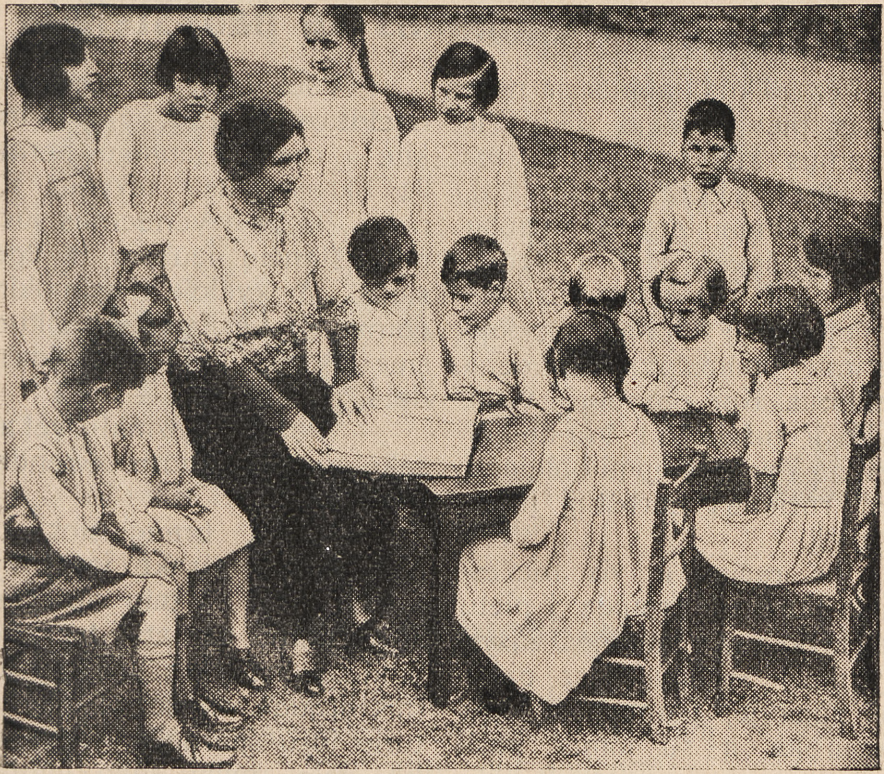
Mama pradėjo šluostytis ašaras. Pradėjau verkti ir aš. O mama vėl kalbėjo:

— Tu manai, aš tavęs nemyliu, kad siunčiu mokintis? Ne, Adomėli, aš tave labai myliu ir noriu, kad tu išmoktum, kad geras žmogus užaugtum.

Ir vėl mama ėmė šluostytis ašaras. Aš atsistojau kampe ir galvoju: „Vis dėlto mamytė sako teisybę. Eisiu mokintis". Ir mamytei tariau:

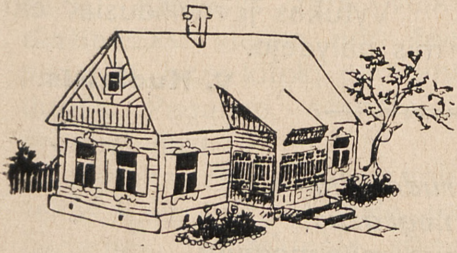
— Mamyte, neverk, aš jau tikrai mokinsiuos.

Ir nuo tos dienos pradėjau mokintis. Dabar jau aš esu ne paskutinis mokinys. Nei manęs mokytojas bara, nei iš manęs draugai juokiasi. Dabar dar aš pasijuokiu iš tinginių.

Ir čia mokosi

Mūsų mokyklėlė

Mes kasdieną lankom
Mokyklėlę brangią,
Kuri mus prie darbo
Žadina ir rengia,

Kuri mums nurodo
Kelią į rytojų, —
Per žieduotas pievas,
Per laukus artojų.

Ten malonu, gera!
Ten smagu mokintis!
Ten sieloj jaunutėj
Kyla naujos mintys!

Ten visai užmirštam
Vargą kasdieninį,
Ten mes pasiryžtam
Vis tarnaut tėvynei.

V. Kuolaitis.

Vytuko atsisveikinimas su paukšteliais

Per plikus laukus ir nualintas pievas atėjo piktas ir neramus ruduo. Šiaurės vėjas, įsisukęs į šimtametį mišką, negailestingai laužo senų pušų ir eglių šakas. Net ir senoji liepa, kuri per visą vasarėlę svajojo palei kluoną, pradėjo nerimti žvaigždėtomis rudens naktimis. Kur pažvelgsi, visur nyku ir tuščia. Tik kur-ne-kur galima dar pastebėti baigiantį arti ražienas darbštųjį mūsų artojėlį.

Vis rečiau ir vis mažesniais būreliais traukia į pietų šalį klykdamos laukinės žąsys. Vytukas, beganydamas galvijus pagiryje, pamosuoja joms kepuraite ir su jomis pasikalba.

— Skriskite, paukšteliai, laimingai į tolimus kraštus. Žinau, kad sugrįšite kartu su žaliuoju pavasarėliu į mūsų brangiąją tėvynę...

— Sugrįšime, sugrįšime!— iš aukštai atsako jam skrendąs žąsų būrys.

— Jūs ten bebūdamos, mielosios žąselės, nepamirškite ir manęs, jaunojo bernelio, tikrojo mūsų tėvynės sūnelio. Aš čia gyvendamas jūsų pargrįštančių lauksiu ir ilgėsiuos. Mokykloje besimokindamas, stengsiuos tuos šiltuosius kraštus, kur dabar skrendate, pažinti...

— Pažink, pažink!—vėl atsakė Vytukui antras skrendąs būrelis.

— Ačiū, brangiosios, už paraginimą—atsakė joms Vytukas. — O aš taip norėčiau savo akimis pamatyti tuos stebuklinguosius kraštus! Su jumis drauge skrisčiau, tik neturiu jūsų sparnelių. Tiesa, aš be galo myliu savo gimtąjį kampelį ir niekuomet su juo nesiskirsiu.

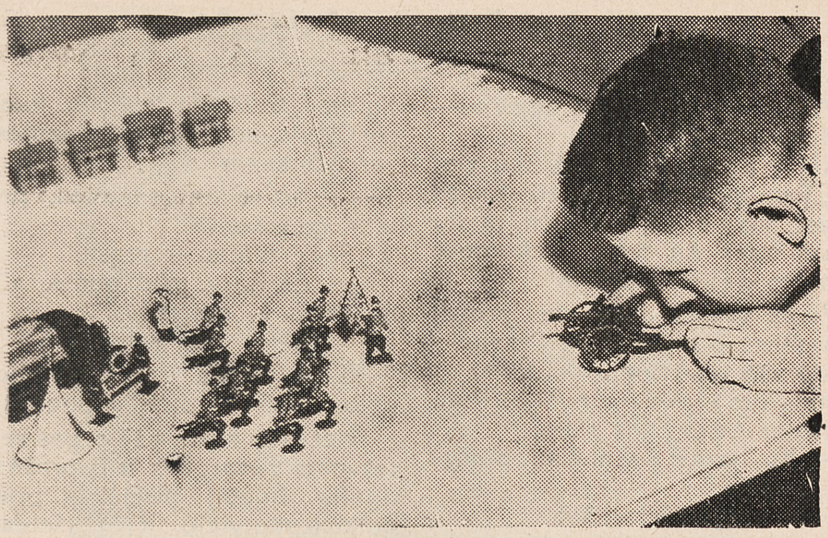
— Nesiskirk, nesiskirk! — pritarė Vytukui trečias atskridęs žąselių būrelis.

Vytukas jį meiliausiai akimis palydėjo.

V. Kuolaitis.

Jau ateina rudenėlis
Šaltas, negražus.
Jis nukrės nuo mūs medelių
Žaliuosius lapus.
Paukščiai rengiasi keliauti
Į šiltus kraštus...
Ei, nebėk dar, vasarėle!
Dar pabūk pas mus!

J. Steponėnas.

Ar pataikys?

Margio globėjai

Matė vaikai, kaip tėvelis tvarkė trobą, aptaisė duris ir langus, kad žiemą šilčiau būtų bute. Ir jie patys tėveliui padėjo.

Dabar tariasi, kaip Margio būdelę padaryti šiltesnę, kad jų mylimas šunelis žiemą nešaltų. Klegesys tarp vaikų didžiausias: vienas nori taip padaryti, kitas kitokį patarimą duoda. Pagaliau, susitarė ir stvėrėsi darbo.

Vytukas aplink būdelę mietelius kala, tveria tvorelę, palikdamas priešakinėje sienelėje angą, kad Margelis galėtų įlįsti. Marytė ir Onytė renka ir neša sausus lapus ir sukrauna juos tarp tvorelės ir būdelės. Staselis pina iš šiaudų čiužinėlį būdelės stogui apdengti.

Margiukas žiūri ir džiaugiasi:

— Tai geri vaikeliai, tai geri mano globėjai, au-au-au!

Loja Margis, laksto ir šokinėja apie vaikus.

Bėgo Margis miškeliu,
O kalelė šileliu.
Bėgo Margis ant medaus,
O kalelė ant alaus.

Pasigėrė mūs kalė,
Pametė batus šile,
O Margelis nuo medaus
Grįžo lodams: au-au-au!

K. T.

Iš ko šunys atsirado

Vienur gyveno senis su sene— labai neturtingi žmonės.

Kartą senė pagalvojo sau viena: „Tai kad aš turėčiau tokias girnas, kurios tik maltų ir maltų miltus, mes su seniu niekuomet duonutės nebestigtumėm".

Vieną vakarą užėjo pas senius pavargėlis — o tai buvo Dievas— ir įsiprašė naktigulto. Seniai jį priėmė, kuo turėjo, pamylėjo. Rytą išeidamas pavargėlis sako:

— Ko norite, senučiai, prašykite, gausite.

Senė tuojau ir prašo:

— Aš noriu turėti tokias girnas, kurios tik maltų ir maltų miltus, o mes su seniu niekuomet duonelės nebestigtumėm.

— Gerai, bus kaip nori, — pasakė senelis ir išėjo.

Senelė malė malė, primalė pilnas girnas, primalė ir kitas, ir trečias. Senė prikepė daug duonos, kad užteko keliems mėnesiams.

Kitą kartą užėjo pas senius tas pats pavargėlis ir įsiprašė naktigulto. Seniai jį priėmė, kuo turėjo, pamylėjo. Rytą išeidamas pavargėlis sako:

— Ko norite, senučiai, prašykite, gausite.

Senė tuojau ir prašo:

— Aš noriu būti mūsų kaime turtingiausia ūkininkė.

— Gerai, bus kaip nori.

Seniai tuojau tapo turtingais ūkininkais, su kuriais niekas tame kaime susilyginti nebegalėjo.

Trečią kartą užėjo pas senius tas pats pavargėlis ir įsiprašė naktigulto. Seniai jį priėmė, kuo turėjo, pamylėjo. Rytą išeidamas pavargėlis sako:

— Ko norite, senučiai, prašykite, gausite.

Senė tuojau ir prašo:

— Aš noriu būti ponia, o mano senis — ponas.

— Gerai, bus kaip nori.

Sene tuojau tapo didele ponia, o jos senis — dideliu ponu.

Ketvirtą kartą užėjo pas senius tas pats pavargėlis ir įsiprašė naktigulto. Seniai gražiai jį priėmė, puikiai pamylėjo. Rytą išeidamas pavargėlis sako:

— Ko norite, senučiai, prašykite, gausite.

Senė tuojau ir prašo:

— Aš noriu būti karalienė, o mano senis — karalius.

— Gerai, bus kaip nori.

Senė tuojau tapo karaliene, o jos senis — karalium. Jie valdė didelę valstybę, turėjo begales turtų.

Penktą kartą tas pats pavargėlis užėjęs paklausė senių:

— Na, ar gerai dabar jums, senučiai, gyventi?

Senė atsakė:

— Gerai, tai gerai. Bet aš dar noriu būti dievė, o mano senis — dievu.

Pavargėlis tarė:

— Dievas tai yra, bet dar nėra šunies ir kalės. Tai dabar tu, sene, būsi kalė, o tavo vyras—šuva, ir abudu losite per visą savo gyvenimą.

Ir atsirado pasaulyje pirmoji pora šunų.

Ai, skanu!

Jautis ir varlė

Pievoje ganėsi jautis. Iš tvenkinio tuo metu išlindo didelė varlė, paskui ją kita, nemažesnė. Jiedvi pradėjo dairytis ir pastebėjo besiganantį jautį.

— Žiūrėk, kūmute, — tarė pirmoji varlė kaimynei, — koks didelis jautis! Aš tokio nesu dar mačiusi.

— Koks čia didumas! — atsakė antroji. — Tik pažiūrėk, kaip aš pasipūsiu. O tuomet aš būsiu tokio pat didumo, kaip jis.

— Nė nemėgink, sesele! Nieko iš to nebus, — pastebėjo pirmoji varlė.

— Štai, žiūrėk, jau mėginu pasipūsti. Na ką? ar nesu, kaip jautis? — paklausė antroji.

— O ne, sesele, dar toli iki jaučio, — atsakė pirmoji.

— Na, o dabar?

— Ir dabar tu nedidesnė.

— Pažiūrėk, kaip dabar aš smarkiai pasipūsiu. Ar nepadidėjau?

— Truputį lyg ir didesnė esi, bet iki jaučio vis dar toli.

— Ką tu sakai? Na, o dabar?

— Tokia pat ir dabar.

Pavyduolė pūtėsi ir vis labiau pūtėsi, kol, pagaliau, sprogo ir nusibaigė, nesusilyginusi su jaučiu.

Jau ruduo artėja

Nemiegoki, mielas broli,
Štai ruduo artėja,
Purtosi ir smarkiai kratos,
Atūžia su vėjais.

Taip žydėjo pievoj gėlės,
Taip beržai žaliavo,
O dabar lapus ir žiedus
Jau rasa nugavo.

Nebegieda giesmininkai, —
Ir jie šalčio bijo:
Į būrius jau susirinkę,
Lekia ten — už girių.

Tiktai mudu, mielas broli,
Turim čionai likti,
Žiemos šalčių mes nebojam,
Nė to vėjo pikto.

Pr. Rimšelis

VAIKO MEILĖ

Danijoje yra Zelando sala. Toje saloje buvo vienas bažnytkaimis. Bažnyčia, kuri buvo pastatyta ant kalvos, gražiai atsimušdavo patysusiame ties kalva ežere. Šiame bažnytkaimyje įvyko atsitikimas, apie kurį noriu papasakoti.

Buvo vidurnaktis. Visas kaimas miegojo ir nė vienoje troboje nesimatė žiburio. Tik klebonijos langai švietė. Parapijos klebonas, ruošdamas sekmadieniui pamokslą ir tvarkydamas parapijos knygas, šiandien užsisėdėjo iki pat vėlyvos nakties. Staiga pasigirdo keletas varpo garsų. Tai skambėjo didysis bokšto varpas. Klebonas nustebęs žvilgterėjo į laikrodį. Jis gerai žinojo, kad jau senai buvo po dvyliktos nakties, bet ir dabar iš papratimo įbedė akis į ramiai beeinantį laikrodį. Buvo jau pusė pirmos valandos nakties. Jis pamanė, kad varpas suskambėjo vėjo išjudintas, tad atidarė langą ir iškišo galvą. Ore viešpatavo nuostabi tyla. Nė mažiausis vėjelis nedvelkė. Ilgai negalvodamas, klebonas užvertė knygas ir, paėmęs nuo bažnyčios durų ant sienos pakabintus čia pat raktus, nuėjo bažnyčion. Atsidarė duris, kurių girgždesys vidurnakčio metu supurtė nemaloniai kunigą. Nugalėjęs kilusią baimę, įžengė jis pro duris bažnyčios vidun.

— Kas čia yra? — paklausė jis balsiai.

Jo balsas, suskambėjąs keistai tuščioje bažnyčioje, atsiliepė aidu jos visuose užkampiuose. Bet į tai nebuvo jokio atsakymo. Tada kunigas pakartojo savo klausimą. Ir šį kartą niekas neatsiliepė. Tada kunigas žengė gilyn ir dar kartą paklausė.

Nuskambėjus paskutiniems kunigo žodžiams, pasigirdo žingsniai. Kažkas lipo žemyn laiptais iš bokšto. Žingsniai artėjo vis labiau ir labiau. Pagaliau, iš tamsos išsinėrė maža mergaitė. Kunigas žengė prie jos arčiau ir žvilgterėjo pasilenkęs jos veidan. Jis pažino ją. Tai buvo vienos sergančios našlės vienturtė dukrelė. Našlė jau nuo ilgesnio laiko sirgo sunkiai. Kunigas lankė ją ne kartą. Dar vakar buvo jis pas ją ir, išklausęs išpažinties, suteikė paskutinius sakramentus. Susijaudinęs kunigas paklausė vaiko draugiškai:

— Ką tu čia darai tokią vėlyvą

nakties valandą? Ko tu ieškai bažnyčios bokšte?

Mergaitė, visa drebėdama ir nuo nesulaikomo verksmo kukčiodama, ilgą laiką negalėjo kalbėti. Pagaliau, ji papasakojo:

— Vakar pas mano mamytę buvo vienas kaimynų. Jis pasakė, kad motinėlė pasveiks, jei atsirastų drąsuolis, kuris vidurnaktį nueitų į bažnyčią ir, užlipęs į bokštą, padrožtų drožlių nuo didžiojo varpo širdies. Iš tų drožlių virtas skystimas pagydytų motinėlę. Kadangi nieks kitas nenorėjo tai padaryti, tad aš pati ryžausi. Iš vakaro atėjau aš į bažnyčią ir taip pasislėpiau, kad sargas, kuris prieš uždarydamas nakčiai bažnyčią tikrino, ar nėra ko nors pasislėpusio, nepastebėjo manęs. Vidurnaktį, kada bažnyčios laikrodis mušė dvyliktą valandą, aš užlipau bokštan ir su mažu peiliuku mėginau pridrožti drožlių nuo didžiojo varpo širdies. Ši kažkaip išslydo iš mano rankų, ir varpas suskambėjo.

Smarkiai susijaudinęs klausėsi kunigas šios nepaprastos vaiko meilės ir pasišventimo istorijos. Jis paėmė mergaitę ant rankų, prispaudė prie krūtinės ir, pabučiavęs į galvą, tarė:

— Mano gerasis vaike! Šie vaistai nepadės tavo motinėlei. Bet nenusimink! Einame prie To, kuris gali mums padėti!

Paėmęs vaiką už rankos, klebonas nusivedė prie altoriaus. Čia jiedu suklaupė ir karštai, labai karštai meldė Visagalintį grąžinti našlei sveikatą. Po to jis nulydėjo vaikelį namo.

Visagalis, kuris matė ir suskaitė mažosios mergaitės ašaras, jos pasišventimą iš meilės prie tėvų ir vidurnakčio karštą nuolankią maldą, išklausė, ir našlė pasveiko.

SUDIEU!

Paraudo, nuraudo dangus vakaruos,
Balti debesėliai skrajoja,
Dar nori pažaisti karštuos spinduliuos,
Dar šypsos, viens kitą vilioja.

Dar siunčia saulutė karštų spindulių,
Tačiau pasislėpti įspėja.
Neklausė... netekę skaistumo žymių,
Parausti iš gėdos turėjo.

Kaskart prisimerkia saulutė labiau,
Šešėliai tik slenka, juoduoja,
Užmigo saulutė, nebšviečia daugiau,
Sudieu tau, dienele skaisčioji.

K. Tėma

LAKŠTINGALA

Padavimas

I.

Senų senovėję, kada per visą Lietuvos kraštą ošė nepereinami miškai, Nemuno vandenimis į Lietuvą atplaukė nepažįstami žmonės. Jie kalbėjo nesuprantama kalba ir garbino kitokius dievus. Neprašytieji svečiai apsistojo Nemuno ir Neries santakoje ir čia pasistatė stiprią pilį.

Pirmasis tos pilies valdovas mirė. Naujuoju jos viešpačiu buvo išrinktas jo sūnus Jurandas. Tai buvo žiaurus žmogus. Nuolat trokšdamas kuo didžiausios garbės, jis pradėjo plėšti ir naikinti aplink esančias lietuvių sodybas. Jų gyventojai, nebegalėdami atsispirti nepermaldaujamam valdovui, traukėsi kuo giliau į nepereinamąsias girias ir jose slėpėsi. Ten, apmaudo degdami, jie pradėjo galvoti, kaip galima būtų išvaryti iš savo krašto atėjūnus.

Žiaurusis Jurandas sužinojo, kad lietuviai ruošiasi jam keršyti. Jis įsakė savo ginklakaliams per dieną tiek padirbti ginklų, kad jais galima būtų aprūpinti visi, kas tik pajėgia juos valdyti. Per visą dieną darbavosi ginklakaliai. Vakarui atėjus, Jurandas liepė pašaukti darbininkų užvaizdą.

— Atneškite ginklus!—įsakė jis užvaizdai.

— Klausau, viešpatie!— atsakė užvaizda ir išėjo. Netrukus su keleta darbininkų jis atnešė pagamintus per dieną ginklus.

— Kur daugiau ginklų? — paklausė Jurandas.

— Dovanok, valdove! tik tiek sugebėjome padirbti, — pasiteisino užvaizda.

Kaip tamsi naktis, apsiniaukė valdovo veidas, kai išgirdo tokį atsakymą. Greitai liepė pašaukti ištikimiausius karius ir jiems įsakė visus darbininkus išžudyti. Nusigandę ginklakaliai su užvaizda puolė prieš valdovą ant kelių.

— Valdove, pasigailėk! — maldavo jie.—Visą dieną dirbome be atvangos, bet daugiau nukalti nesugebėjome.

Neišklausė jų maldavimo Jurandas. Kariai išsivedė ginklakalius į mišką ir nužudė. Nužudytųjų vieton buvo pastatyti kiti ginklakaliai, bet ir juos ištiko toks pats likimas.

Susigraužęs vaikščiojo valdovas po savo pilį, negalėdamas suprasti, kodėl ginklakaliai nepildo jojo įsakymų.

II.

Tuo tarpu apylinkės gyventojai rengėsi sukilti. Apylinkėje ir tolimesnėse vietose gyveną lietuviai būriais traukė Smiltinių sodybosna, pas senelį Žadinį, prityrusį karvedį. Visi ruošėsi karan. Motinos su džiaugsmu lydėjo savo sūnelius, mergelės vainikais išpuoštuosius bernelius. Per visą Lietuvą aidėjo keršto šauksmai.

Pasiruošimai prie sukilimo sutrukdė Jurgelio ir Lakštingalos vestuves. Lakštingala, palydėjusi Jurgelį iki Smiltinių, sugrįžo namo.

Įgudę karuose vyrai vienbalsiai nutarė išsiųsti prie pilies žvalgus. Žvalgų skaičiun pateko ir Jurgelis. Saulei nusileidus, iš senio Žadinio sodybos išslinko keletas tamsių šešėlių. Tai buvo lietuvių žvalgai.

Patį vidurnaktį Jurandas išjojo patikrinti sargybas, išstatytas aplink pilį. Bejodamas Neries pakrantėmis su keleta palydovų, staiga išgirdo lapų šlamėjimą.

— Čia kažkas slepiasi, — pa-

galvojo Jurandas ir, smalsumo vedamas, perieškojo aplinkinius krūmus. Nieko neradęs, jis jau besirengė joti toliau. Staiga jojo žirgas stojo piestu ir pradėjo prunkšti. Jurandas įsakė palydovams dar kartą perkrėsti visus krūmus. Netrūkus jis išgirdo žmogaus riksmą ir, šakoms prasiskleidus, pamatė karių vedamą žmogų.

— Nužudyt, — suriko Jurandas ir pats pirmas pervėrė ietimi krūtinę suimtam belaisviui.

— Sudie, Lakštute!— ištarė belaisvis, ir krito nebegyvas.

Išdidus Jurandas nujojo savo keliu. Jis nė nepastebėjo, kaip išslinkę iš krūmų kritusio draugai pasiėmė lavoną ir su juo pranyko tarp medžių šakų.

Smiltinių sodyboje su nerimu laukė sugrįžtant savųjų žvalgų.

— Nė mažiausios žinelės neduoda apie save, — tarė susirūpinęs Žadinys. — Ar neištiko jų nelaimė?

— Nesirūpink, tėve, — atsakė karvedys Traidenis. — Sugrįš visi, kaip vienas, greiti mūsų žirgeliai ir narsūs Lietuvos berneliai. Už visus karius aš atsakau! Jie greičiau žus, bet į priešo rankas nepaklius!

Tik spėjo Traidenis ištarti šiuos žodžius, atsidarė trobos durys ir trobon įėjo grįžę žvalgai, nešdami Jurgelio lavoną. Išbliškęs Jurgelio veidas ir styranti ietis krūtinėje visa pasakė. Baisiai susirūstino karžygių veidai. Visų akys sakyte sakė: „Mes norime keršto"! Pagaliau, ilgai tylėjęs Traidenis pakėlė galvą į dangų ir iš jo krūtinės išsiveržė priesaika:

„Aš, Traidenis, lietuvių karvedys, pasižadu atkeršyti žiauriam priešui už nekaltąjį mano brolių kraują!"

Su Traideniu pakilo visi karžygiai ir pakartojo tuos pačius žodžius. Paskui visi išžygiavo į kovą.

III.

Žinia apie Jurgelio mirtį pasiekė ir Lakštingalą. Ji atėjo pas Žadinį ir ašarodama puolė prie Jurgelio lavono. Niekas negalėjo jos nuraminti. Pagailo jos seneliui Žadiniui. Jis, priėjęs prie jos, pradėjo ją malšinti ir pasakoti jai, kad už trijų upių ir už trijų kalnų gyvenanti išpurtusiojo ąžuolo drevėje sena žynė, kuri žinanti, kaip galima atgaivinti kritusius kovos lauke karžygius. Liovėsi verkusi Lakštingala ir atsidėjusi klausėsi senelio išgalvoto pasakojimo. Pagaliau, pasiryžo tos žynės ieškoti ir jos prašyti pamokinti ją, kaip galima atgaivinti josios Jurgelis.

Ilgai keliavo Lakštingala per kalnus ir klonius, per miškus ir laukus, kol pasiekė, pagaliau, tuos tris kalnus ir tris upes. Kai perėjo ji trečiąją upę, pateko didelėn didelėn girion. Buvo vakaras. Aplinkui girdėjosi baisus žvėrių staugimas ir kaukimas. Kitas jos vietoje būtų persigandęs ir nedrįsęs leistis tokion girion, bet Lakštingala nepabūgo. Ji drąsiai ėjo vis gilyn ir gilyn į mišką. Staiga beeidama šalia vienos drevės pamatė žiburėlį, o prie jo sėdinčią seną seną moterėlę. Tai buvo ta žynė.

Lakštingala prisiartino prie senutės ir paklausė, ar ji nežinanti, kur gyvena žynė.

— Aš esu tavo kelionės galas,— atsakė žynė. — Žinojau apie tavo sumanymą apsilankyti pas mane ir jau seniai tavęs laukiu. Tačiau pirma, negu išgirsi iš manęs patarimą, turi pavirsti lakštute.

— Viską, senutėle, išpildysiu, kad tik Jurgelis būtų gyvas,—atsakė Lakštingala.

Ir tik ji ištarė šiuos žodžius, kaip virto mažu paukšteliu, pilkąja lakštute.

— Dabar klausyk,—tarė žynė,—

ir gerai įsidėk galvon, ką tau pasakysiu. Tave, Jurgelį, kankina dvi piktosios dvasios. Pirmąją dvasią jis turi pakinkyti, ir ji tuojau pranyks; antrąją—jis turi paplakti lazdyno rykšte, ir šioji taip pat tuojau dings. Joms pranykus, atsiras aukso vežimas, kuriuo atvažiuos gyvybė ir įeis Jurgelio lavonan. O štai ir pats Jurgelis, pamokyk jį, ką jis turi daryti...

Ir prieš akis Lakštingalos praslinko Jurgelio šešėlis. Lakštingala pasipurtė ir pradėjo suokti:

Jurgiuk, Jurgiuk,
Kinkyk, kinkyk,
Paplak, paplak,
Važiuok, važiuok,
Tyrara, tyrara!

Jurgelis ir žynė išnyko. Lakštingala pasileido juodu vytis. Deja, ji jų nepavijo.

Nuo to laiko Lakštingala skraido po mūsų girias ir miškus ir vis ieško Jurgelio, jam besuokdama, jį bemokindama:

Jurgiuk, Jurgiuk,
Kinkyk, kinkyk,
Paplak, paplak,
Važiuok, važiuok,
Tyrara, tyrara!

* * *

Po ilgų ir atkalių kovų mūsų protėviai sumušė atėjūnus. Išdidus Jurandas tose kovose žuvo. Jojo puiki pilis buvo paimta ir su žeme sulyginta. Dabar nieks nė nežino, kur ji seniau stovėjusi.

Z. M.

ATSPĖK

Didis mūsų turgus.
Daug jame daiktelių,
Eisiu, paderėsiu,
Pirksiu b........

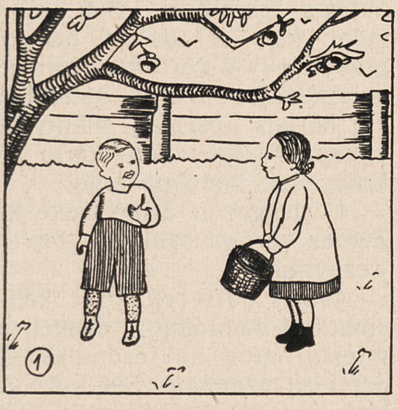
Pirksiu birbynėlę
Apskritą, gluosninę,
Te ji man pagroja
Valsą ir s.....

Dar sau nusipirksiu
Margąją juostelę,
Dailintą ir austą
Mūs jaunų s.......

Daili birbynėlė,
Margas juostos raštas —
Būsiu „kavalierius“
Aš visai nepr.....

K. T.

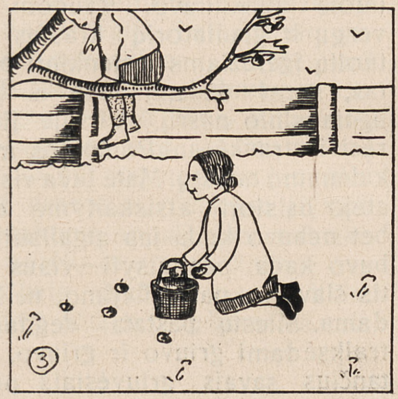
SODE

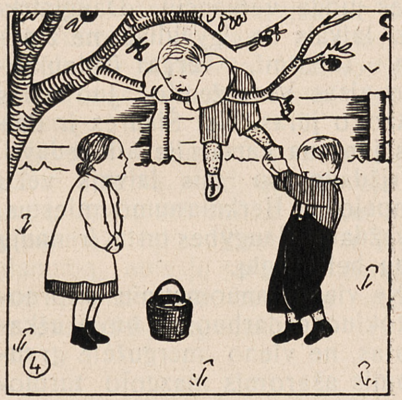
„Na, Maryte, aš lipsiu nūn
Obelaitėn ir stipriai
Ją sukrėsiu, o tu rinki
Krepšin obuolius stropiai".

Taip pasakė Matas sesei
Ir vikriai, lyg voverė,
Vaismedin beregint kraustos —
Tik svyruoja obelė.

Na ir sukrėtė! Pabiro
Žemėn gražūs obuoliai.
Juos Marytė uoliai renka —
Džiaugiasi abu vaikai.

Atsirado čia ir Tomas.
O jis mėgsta pajuokaut...
Jis už kojos čiumpa Matą
Ir jau rengias jį nutraukt.
Baisu Matui. Šauk jisai:
„Liaukis, Tomai, ką darai!"

Motinos pasiaukojimas

Žiloje senovėje, kada dar Italiją valdė ciesoriai, kurių garbei buvo deginami ir kryžiuojami žmonės, kurių pasilinksminimui gladiatorių eilės su liūtais ir tigrais besikaudamos rasdavo baisią ir šiurpulingą mirtį, viename užkampyje stūksojo du milžiniški miestai: Pompeja ir Herkulanumas. Turtas, prabanga, auksas juose tviskėjo. Pačioje jūros pakrantėje gražiausi namai—marmuro klotomis sienomis. Aplink namus amžinai žaliuoją medžiai, vaismedžių sodai.

Kai saulė, būdavo, teka, jūra pasipuošia įvairiaspalvėmis juostomis, o miestų bokštų viršūnėse spindi ir žėri auksas.

Toli ir plačiai tie miestai garsėjo. Juose gyveno turtingiausi Romos valstybės piliečiai, kurie turėjo tūkstančius vergų, sunkią vergovės jungą velkančių. Daugiairkliais laivais tie, gyvuliais ne žmonėmis laikomi, vergai išplaukiodavo visas Viduržemio, Juodąsias ir Azovo jūras. Net Šiaurės ir Baltijos jūrosna kartais jie atklysdavo. Ir grįždavo su tais laivais vėl į Pompejos ir Herkulanumo miestus, parveždami daugybes turtų ir naujų vergų bei vergių.

Ne vienas anuometinių stipruolių tokiuose darbuose buvo užkamuotas, ne vieno merguželė graudžiomis ašaromis mazgojo turtuolio romėno prabangius kambarius.

Niekas prieš tokias skriaudas, prieš tokias miniomss daromas neteisybes nekėlė balso. Buvo tokis tada gyvenimas, buvo tokie papročiai. Tiktai Vezuvijus, aukštai, aukštai iškėlęs rūkstančią galvą, dažnai primindavo geriantiems ir lėbaujantiems turtuoliams, jog viena akimirka galįs juos visus pelenais —karštais ir įdegusiais — apipilti, amžiams tuosna karštuosna pelenuosna palaidoti. Bet žmonės ir tada, kaip ir dabar, nebijojo jo grasymų ir piktų maurojimų. Jie jautėsi esą stiprūs ir galingi, kareivių būriais apsisupę, plieno šarvais vilkėdami, jie tiek kartų priešą kovę, tiek tautų pavergę.

O dangus ir žemė šaukė keršto. Žemės keršto šaukėjas buvo tada Vezuvijus.

Jau iš pat ryto jisai kelis syk smarkiai sududeno, daugelį abiejų miestų namų sukrėsdamas. Baimė dar visų neapėmė. Bet, kai tik saulė kiek pakilo, kai jau visi žmonės įsisiurbė savo užsiėmimuosna: vieni lėbavo, kiti lošė, treti verguvės jungą tempė—jisai supurtė Pompejų ir Herkulanumą, lyg norėdamas pasakyti:

— Gana pasauly neteisybės!

Vezuvijaus viršūnė tada kunkuliuote kunkuliavo. Raudoni, kaip vergų ir gladiatorių kraujas, turtuolių įgeidžiams patenkinti pralietas, garai ūždami lėkė iš baisių ugniakalnio nasrų. Viršuje jie būrėsi ir traukė ant Pompejos ir Herkulanumo miestų. Matė tada visi, kad atėjo baisioji atsiskaitymo diena, bet nebuvo kada jau atgailauti, nebuvo kada pasitaisyti—visus mirtis šlavė be pasigailėjimo, neišskirdama. Miestų pastatai degdami ir traiksėdami griuvo ir griuvo, tūkstančius savais griuvėsiais po savim triuškindami. Gatvėmis lekiojo rėkiančios žmonių minios. Visi skubėjo uostan. Iš ten galvojo laivais išbėgti iš šio pragaro.

Bet ir laivus pasiekusiems išsigelbėjimas buvo užkirstas. Rado juos liepsnose paskendusius. Baisūs ilgi liežuviai lieskė rangydamiesi aplink bures ir stiebus. Irklininkų jau tik lavonai belikę. Daugelis tada virto nuo krantų stačiai jūron ir ten mirtį gavo. O iš vir-

šaus krito karšti pelenai, krito akmenys.

Tą baisią dieną iš Pompejos į Herkulanumą anksti, vos dienai švintant, išėjo motina, kūdikį ant rankų nešina. Išleido ją ponia atlankyti sergantį savo vyrą, kuris veik mirties patale gulėjo.

Rytas buvo neapsakomai gražus. Mėlynas dangus kėlė jos sielą ten—aukštybėsna. O gamtos grožis traukė visur jos žvilgsnį. Kūdikis krykštavo, dairinėjosi, spardėsi.

— Kad tu ir neramus šiandien, vaikeli. Man rankos pavargs, kol tave nunešiu.

Vaikutis, lyg suprasdamas motinos žodžius, liovėsi spardęsis, bet vis šypsojos ir dairinėjos. Gera ir smagu jam buvo ant motinos rankų, jauku ir malonu iš miesto triukšmo laukų tyrumon išneštam.

Kaip tik tuo metu prasidėjo baisiosios abiejų miestų valandos. Ir motinos, su kūdikiu ant rankų ėjusios, jos neaplenkė. Pradžioj ji manė dar išbėgti, bet pajuto, jėgos jai sekančios, negalėsianti saugios vietos rasti. Suklupo, kūdikį apgaubė savo kūnu, iš viršaus jį pridengdama nuo karštų pelenų lietaus. O ant jos nugaros jau rūko ir degė drabužiai, visu kūnu ji jautė nebeapsakomą sopulį. Dar palenkė galvą, norėjo pro savo krūtinę pamatyti, kaip jaučiasi jos kūdikis. Krykštavo sau, kojytę burnelėn nešdamas, šypsojosi į motinos žvilgsnį, nė nepagalvodamas, tur būt, kokia auka gelbėjamas nuo mirties.

Motinos lūpos skausmingai nusišypsojo. Veidais nuriedėjo dvi stambios ašaros. Ir ji galvos jau nebeatkėlė. Paliko taip į kūdikį žiūrinti. Kieta ir suanglėjusi paliko motina, o kūdikis?... Kūdikis, žaidęs kurį laiką, užmigo, ilgai miegojęs nubudo, išalkęs pradėjo verkti. Graibėsi apie motinos krūtinę, verkė verkė — motina jo jau negirdėjo. Jis vėl užmigo, vėl nubudęs verkė. Jo balselis jau nebuvo tas stiprus ir skardus. Pagaliau, jau visiškai tik gargė, retkarčiais dar kiek garsiau rikterdamas.

Tuo metu ėjo kažkoks žmogus jau per visiškai atšalusį žemės paviršių. Pamatė kažkokį juodą kupstą, išgirdo kūdikio balsą. Priėjo arčiau, — pasilenkė — kūdikis dar buvo gyvas ir sveikas. Ištraukė jį, paėmė ant rankų ir greitai su juo nusinešė, netoliese stovėjusiais arkliais nuvežė jį savo namuosna, užaugino ir išauklėjo. Motinos pasiaukojimas pažadino jame gailestingumą.

Jisai tat apgarsino visam pasauliui apie tą įvykį, gandas ėjo iš lūpų į lūpas, net mūsų laikus pasiekdamas. Apie Pompeją ir Herkulanumą, apie jų turtus ir žuvimą daug kas užmiršta, bet apie motinos pasiaukojimą niekas. *r.*

Lopšinė

Aa, aa, mik, mažyti,
Aa, aa, mik greičiau!
Ir aš noriu jau miegulio, —
Juk per dieną nuvargau.

Dievas tave tegloboja,
Angelėlis saugo vis,
Aa, aa, mik, mažyti,
Jau gili, tamsi naktis.

R. Guobys

Ir mudu mokame arti.

TRUPINĖLIAI

Geležinkeliui 100 metų

Šiemet suėjo 100 metų nuo to laiko, kuomet buvo pastatytas pirmasis geležinkelis Anglijoje tarp Londono ir Birmingamo. Geležinkelio ilgis buvo 180 kilometrų. 1838 m. rugsėjo 17 d. tuo geležinkeliu buvo paleistas pirmasis traukinys. Pirmuoju mašinistu buvo pats garvežio išradėjas Robertas Stefensonas.

Kelionė užtruko 10 valandų, traukinys slinko lėtai, mašinistas bijojo katastrofos. Dabar tas kelias padaromas per 2 valandas. Kelionė Stefensonui tačiau pavyko, jis ir visi jo palydovai buvo patenkinti.

Ryšium su ta pirmąja prekinio traukinio kelione išeinąs jau ir tuomet laikraštis „Times" rašė:

„Yra tai nepaprastai svarbus išradimas, dabar bus galima vežioti prekes daug lengviau ir pigiau. Nuo šios dienos prasideda žmonių gyvenime perversmas ir jo reikšmę dabar sunku net įvertinti".

Šie žodžiai buvo tikrai pranašingi.

Šis tas apie gyvates

Vienas Amerikos mokslininkas, ilgai stebėjęs gyvačių gyvenimą, sako, kad gyvatės kurčios, neryja augalų, yra lėtos ir gyvena neilgai. Visi pasakojimai apie gyvačių greitumą ir vikrumą, apie jų nepaprastą ėdrumą ir ilgąjį amžių yra prasimanymai. Gyvatės negali šokti pagal muziką. Jei jos šoka, tai tik todėl, kad mato rodomus joms ženklus. Gyvena jos ilgiausiai 25 metus.

Vaikų šypsenos

Geros širdies

Motina: — Staseli, ar davei sesutei obuolio, kurį iš manęs gavai?

Staselis: — Daviau, motute, geriausią dalį.

Motina: — O kurią?

Staselis: Sėklutes. Dabar galės jas pasėti ir susilauks obelaitės su obuoliais.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ.

M Pumputis. „Varpelio" 22 numery buvo įdėtas Tamstos eilėraštis „Rudens dienos". Po juo Tamstos pavardė nepadėta tik per neapsižiūrėjimą. Už padarytąjį Tamstai nesmagumą labai ir labai atsiprašome.

J. Ste—nui. Tamstos atsiųstąją dramą idėsime kiek vėliau. Apysakaitės mums netinka. Vieną eilėraštį jau dedame. Už visa dėkojame.

R G—biui. Šį kartą eilėraščiai silpnesni ir dabar tik vieną galėsime įdėti. Kai kuriuos paliksime net vasarai. Už atminimą tariame ačiū.

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė.